

Rapport fra prosjektet «Historiske vandreruter» 2012 – 2015

Riksantikvaren og DNT

4. mars 2016

HISTORISKE VANDRERUTER

PROSJEKTRAPPORT

Prosjektet Historiske vandreruter ble startet opp i 2012 som et samarbeid mellom Den Norske Turistforening (DNT) og Riksantikvaren (RA). Hensikten med prosjektet er å skape økt interesse for kulturminner i friluftssammenheng, og bidra til at gamle ferdselsveger blir brukt og bevart på en god måte.

INNHOLDSFORTEGNELSE

Hva er en historisk vandrerute?.....	1
Prosjektorganisering.....	1
Rutene	2
Økonomi	2
Digital formidling.....	3
Merking og fysisk tilrettelegging.....	4
Profilering.....	4
Åpningsarrangement	6
Samarbeid.....	6
Uløste oppgaver	6

HVA ER EN HISTORISK VANDRERUTE?

En historisk vandrerute er en tur, i hovedsak fottur, som går langs en vei, far eller strekning hvor det har vært ferdsel i tidligere tider. En historisk vandrerute skal være knyttet til et bestemt historisk tema eller en type kulturminner som er spesielle for den aktuelle ruta (for eksempel: turistferdsel, krigsminner, minoritetshistorie, jakt- og fangstkultur, skolehistorie etc). Gjennom fysisk merking og digital informasjon blir kulturminner langs turen synliggjort og vandrerutas historiske bakgrunn formidles til publikum.

PROSJEKTORGANISERING

Prosjektet har vært organisert med en prosjektledelse med én prosjektleder og én rådgiver fra DNT og én prosjektleder fra RA. DNT's hovedansvar har vært å tilrettelegge for skilting, merking og fysiske tiltak på vandrerutene. Riksantikvarens hovedansvar i prosjektet har vært å legge til rett for at for at innsamling og dokumentasjon av kulturminner og historie knyttet til rutene har blitt gjort på en god måte. Selve gjennomføringen av tiltakene har vært gjort av lokale prosjektgrupper. Prosjektleder hos Riksantikvaren har vært Åse Bitustøl. Prosjektleder og prosjektrådgiver i DNT har vært henholdsvis Anne Mari Aamelfot Hjelle og Anne-Mari Planke. Fra februar 2015 tom oktober 2015 har prosjektet hatt en prosjektrådgiver, Louise Brunborg-Næss, ansatt i 90 % stilling. Brunborg-Næss har vært lønnet av DNT, men vært organisatorisk og faglig tilknyttet RAs Samfunnsavdeling.

ØKONOMI

Kostnader	DNT	Riksantikvaren
Tilskudd til DNT/prosjektene		1 045 000
Vandreruter tilskudd	560 000	
Skilt	16 860	
Manual vandreruter	178 425	
Visuell profil	31 450	
Arrangement Granavolden	41 597	
Geocaching		12 000
Reiser og møter	30 396	58 944
Gaver	20 000	20 000
Lønn Louise Brunborg-Næss	410 270	
Administrasjon	36 000	36 000
Sum	1 324 998	1 171 944
Tilskudd fra Riksantikvaren	- 1 045 000	
Sum reelle kostnader	324 998	1 171 944

DNTs og Riksantikvarens ansatte har ivaretatt prosjektledelsen med til samme rundt 50 ukesverk.

I tillegg til tilskuddet fra Riksantikvaren via DNT har de ulike prosjektene (DNT-lag, friluftsråd o.a.) enten bidratt med arbeidsinnsats eller skaffet midler fra eksternt hold til en verdi av til sammen **kr. 3 464 000**.

Det har også skjedd mye annet positivt i kjølvannet av de ulike prosjektene. Som et eksempel kan nevnes at politikerne i Aust-Agder var så fornøyd med innsatsen på friluftslivsfronten i løpet av 2015 – Friluftslivets år - at det kom et benkeforslag på fylkestinget om å øke bevilgningene til friluftsliv med kr 300 000. Disse ekstra midlene planlegges brukt til prosjekter hvor kulturminner inngår som en opplevelsesressurs.

RUTENE

Ved utgangen av 2015 har det blitt etablert 7 historiske vandreruter ¹:

- **Finnskogrunden** (Kongsvinger)
Finnskogrunden er en vandretur mellom finnetorp og andre kulturminner rundt innsjøen Møkeren i Austmarka. Ruta er ca 52km lang. Åpnet 14. juni ved turisthytta Lebiko med innlagt vandring til Varaldskogen.
- **Turistvegen over Folgefonna**² (Kvinnherad /Odda)
En klassisk bretur, opp Bondhusdalen i Kvinnherad over Folgefonna til Tokheim ved Sørfjorden . Turen er ca 25 km lang. Åpnet 4. juli i Sunndal/Bondhus med fest på Fonnabu på kvelden.

¹ Seks ruter er offisielt åpnet i år. Den syvende, Brudleruta, er så godt som ferdigstilt, men selve åpningen er utsatt til 2016 pga værforhold.

² Turistvegen over Folgefonna ble kalt «Keiserstien» da arbeidet med ruta startet opp. Siden dette navnet ikke hadde noen skikkelig historisk begrunnelse, og var dårlig forankret hos lokalbefolkningen på begge sider av Folgefonna, ble det i løpet av prosjektarbeidet gjennomført en prosess for å finne et samlende navn på ruta.

- **Ferdselsvegen over Kamperhamrane** (Stryn/Skjåk)
Kamperhamrane følger en av de eldste ferdselsveiene mellom øst og vest i Norge. Turen går fra Sunndalen innerst i Oppstryn, opp steintrappene i Kamperhamrane og gjennom Rauddalen til Framruste i Skjåk kommune. Turen er ca 35 km lang. Åpnet 31. juli på Sunndalsetra (Stryn).
- **Brudleruta** (Sirdal/Kvinesdal)
Brudleruta er en rute som følger fysiske spor etter brudefølger i Sirdalsheiene. Turen går fra Josdal i Sirdal til Salmeli i Kvinesdal. Turen er ca 20 km lang. Åpnes september 2016.
- **Jacobineruta** (Frogn/Hurum)
Jacobine var en kvinne som rodde folk over Drøbaksundet. Turen er sammensatt av flere ruter i området hvor Jacobine holdt til. Turen er ca 15 km lang (til fots), i tillegg til noen kilometer til vanns. Åpnet 24. august i Drøbak/på Bergholmen.
- **Flyktingeruta** (Oslo, Enebakk, Aurskog-Høland, Eidskog, Sverige)
En av rutene som ble brukt av kuréer og flyktinger under andre verdenskrig. Ruta gikk fra Skullerud gjennom Østmarka til Sverige. Den første delen av turen følger det som ble kalt «Timianruta» underkrigen. Turen er ca 120 km lang. Åpnet 10. på Skullerudstua i Oslo og 13. september på Grenselosmuseet.
- **Telegrafruta** (Rana/Saltdal)
Telegrafruta følger rallarveien som ble anlagt i forbindelse med strekking av telegraflinja over Saltfjellet. på 1860-tallet. Turen er 63,5 km lang. Åpnet 19. september på Midtistua på Saltfjellet.

DIGITAL FORMIDLING

Digital formidling av de historiske vandrerutene har vært sentralt for prosjektet. Det ble besluttet å satse på nettleksikonet **Lokalhistoriewiki**

(<https://lokalhistoriewiki.no/index.php/Forside>) som portal for informasjon om historie og kulturminner langs rutene. Redaksjonen hos Lokalhistoriewiki laget en egen forside og en egen kategori for Historiske vandreruter (se fig.1). I alt er det publisert ti artikler på lokalhistoriewiki i forbindelse med prosjektet, inkludert de syv artiklene som presenterer hver rute. Fra artiklene på lokalhistoriewiki er det lenket videre til utvalgte kulturminner i Kulturminnesøk, turbeskrivelser på UT.no og fortellinger på Digitalt fortalt. Det er også skrevet korte artikler om alle rutene på **wikipedia**.

Figur 1: Prosjektforside på lokalhistoriewiki. (Skjermdump 17.08.2015 kl. 14:17)

Det er opprettet rundt 70 nye brukeropplastede kulturminner i **Kulturminnesøk** fra prosjektet sentralt, i tillegg til et 40-talls kulturminner som er registrert lokalt fra prosjektene i Kulturminnesøk (Finnskogrunden, Jacobineruta) og Askeladden (Brudleruta). Fra prosjektadministrasjonen sentralt er det også lastet opp ca 170 bilder og nærmere 200 lenker til nye og eksisterende kulturminner i Kulturminnesøk. Et titalls redaksjonelle tekster er lagt til allerede registrerte kulturminner i Askeladden.

På **Digitalt Fortalt** ligger det nå 19 fortellinger med søkeord «Historiske vandreruter». 13 av disse er ny-publiserte i forbindelse med prosjektet. Tre av fortellingene er multimediale, to er lydfiler, mens de resterende er skrevne tekster illustrert med bilder. Se http://digitaltfortalt.no/search?state_id=&query=historiske-vandreruter&js=1

Kultur- og Naturreise har laget digitale visualiseringer av Flyktingeruta og Turistvegen over Folgefonna som viser kulturminner, fortellinger og andre objekter langs rutene. Se <http://knreise.no/demonstratorer/>

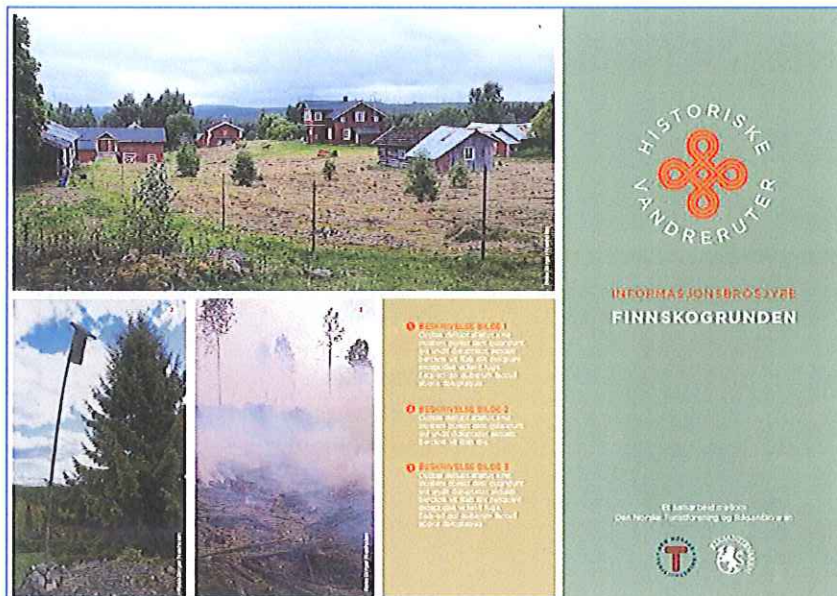
I den grad det har vært mulig har tekst og bilder blitt publisert med lisenser for gjenbruk. Dette gjelder også bilder i Riksantikvarens bildearkiv (<http://kulturminnebilder.ra.no>) tatt i forbindelse med prosjektet.

MERKING OG FYSISK TILRETTELEGGING

I forbindelse med prosjektet ble det utarbeidet en egen merkehåndbok/skiltmal for skilting og merking av historiske vandreruter. Denne følger vedlagt rapporten, men ligger også tilgjengelig på www.merkehandboka.no. Til sammen er mer enn 300 km turstier merket og nye stier meldt inn til Kartverket. Langs alle rutene er det gjort større eller mindre utbedringer av eksisterende sti/vei, og noen steder er ny sti etablert. De fysiske tiltakene er i all hovedsak gjort på dugnad av frivillige fra DNT.

PROFILERING

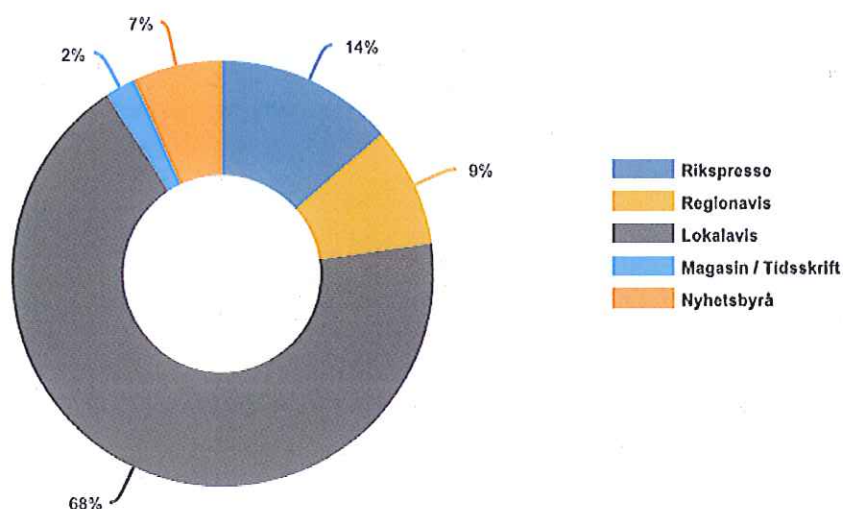
Det ble også utarbeidet profilmaler for skilt, informasjonstavler og annet informasjonsmateriell for rutene. Disse følger vedlagt rapporten. Til åpningene har det både blitt laget en felles-brosjyre/folder for prosjektene, samt foldere for den enkelte ruta (se illustrasjon).

Figur 2: Folder for Finnskogrunden

Til åpningen på Finnskogen 13. juni ble det sendt ut pressemelding lokalt og nasjonalt, med god respons. Til de øvrige åpningene har det hovedsaklig vært jobbet med lokal/regional presse. Til sammen er det i underkant av 120 treff på «Historiske vandreruter» i mediearkivet A-tekst i 2015. Flyktningeruta ble omtalt med 8 sider i *A-magasinet* og var et av hovedinnslagene i NRK P1s *Friluftsmagasinet*. Jacobineruta har også vært hovedinnslag i dette programmet. UT.no har skrevet større saker om Kamperhamrane, Turistvegen/Keiserstien og Telegrafruta. Fjell og Vidde har presentert alle rutene, med en hovedsak om Kamperhamrane. Riksantikvarens magasin «Alle tiders» trykker en større reportasje fra Flyktningeruta før jul og alle åpningene har vært presentert på forsiden av ra.no. Åpningene er også blitt markedsført på sosiale medier, i hovedsak Facebook og Instagram.

Dekning per kildekategori (papir)

Profilen
"historisk* van...

01.01.2015 - 16.10.2015

Figur 3: Mediedekning fordelt på kilde. Fra Retriever

ÅPNINGSARRANGEMENT

Det har blitt avholdt seks åpningsarrangement i løpet av året. Til sammen har det vært 750 deltakere på de ulike arrangementene. Alle åpningsarrangementene har hatt god dekning i lokalpressen. Representanter fra DNT og/eller RA har vært tilstede på alle åpningene. Styreleder i DNT var med åpningen av Kamperhamrane. Generalsekretær i DNT Nils Øveraas var med på åpningene av Finnskogrunden, Kamperhamrane, Jacobineruta og FLYktningeruta. Riksantikvar Jørn Holme var med på åpningen av Finnskogrunden og Flyktningeruta.

SAMARBEID

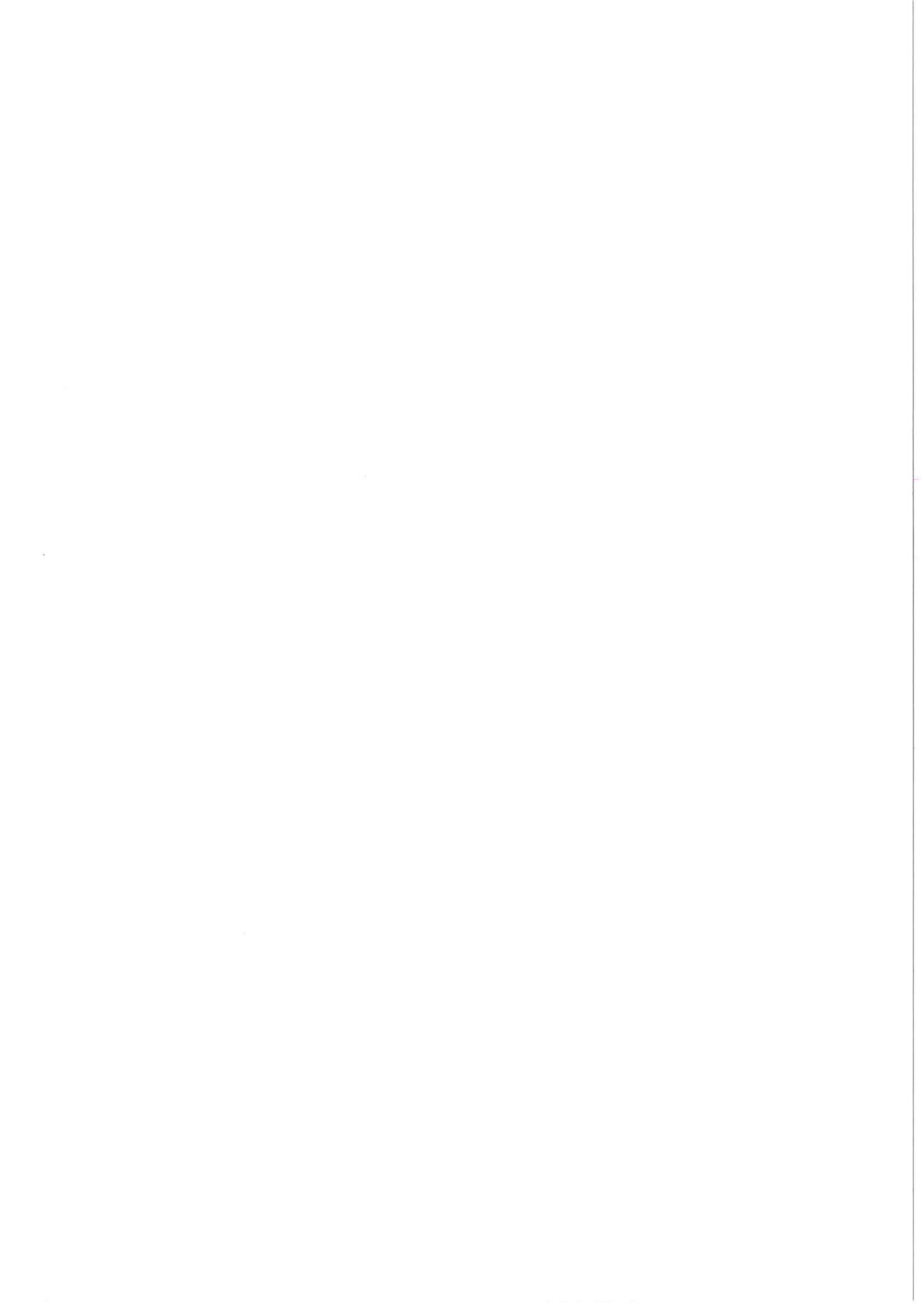
I forbindelse med prosjektene lokalt har det vært utstrakt kontakt med SNO, nasjonalparkforvaltning og fylkeskommunene.

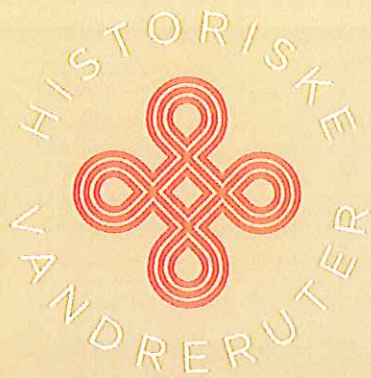
Vi har samarbeidet med interesseorganisasjonen Geocaching Norge om å stimulere til geocaching langs de historiske vandrerutene. Foreløpig er det laget egne geocache-opplegg langs Finnskogrunden, Flyktningeruta og Telegrafruta. Langs Finnskogrunden er det lagt ut nærmere 100 geocacher, alle med tilhørende cachesider på nett med informasjon om stedsnavn, geografi, kulturminner, historie og/eller natur langs Finnskogrunden.

ULØSTE OPPGAVER

- Ett av hovedmålene i prosjektet har vært å synliggjøre kulturminner på UT.no-kartet. Dette arbeidet har foreløpig ikke blitt satt i gang grunnet re-organisering av UT.no, men skal gjennomføres i 2016. Det er tenkt at kulturminnene skal ligge som et eget kartlag på UT.no. Dette kartlaget skal også være tilgjengelig i mobilapplikasjonen, og det er også ønskelig at kulturminnene skal kunne hentes ut som en del av pdf'en som kan genereres for turene på UT.no. For å få fullført prosjektet må det settes av noen dagsverk fra tekniske ressurser både hos Riksantikvaren og DNT. Dette delprosjektet følges opp av Anne-Mari Planke.

- Langs flere av rutene gjenstår noe mer skilting. Dette følges opp av de lokale prosjektlederne.
- Vi ønsker å satset videre på geocaching langs de historiske vandrerutene, og skal produsere opp egne «Geocoins» for historiske vandreruter som sendes til våre kontakter som har organisert Geocaching langs Finnskogrunden, Flyktningeruta og Telegrafruta. Dette følges opp av Åse Bitustøl.

DESIGNMANUAL
2015

LOGO

Historiske vandreruter sin logo består av et logosymbol og navntrekk. Logoen finnes i to fargeversjoner; rødt symbol og hvit tekst, og rødt symbol og sort tekst. I tillegg har vi laget en ensfarget versjon som kun skal brukes når fargeversjonene ikke kan brukes (Eks. skilting).

Rødt symbol med hvit tekst skal brukes på mørke/fargede bakgrunner.

Rødt symbol med sort tekst skal brukes på hvite bakgrunner.

Sort og hvit versjon av logo brukes kun når fargeversjon ikke kan brukes (eks. skilting)

LOGOBRUK

Under er eksempel på logo applisert på forskjellige flater.

Rød og hvit logo brukes hovedsaklig. Denne skal være applisert på en av profilfargene, eventuelt over mørke bilder.

Rød og sort logo skal kun brukes på hvit bakgrunn, eventuelt på lyse bilder.

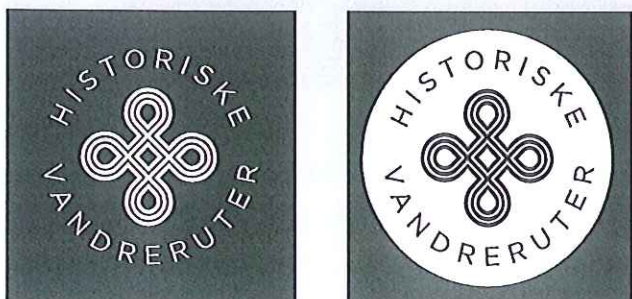
Sort og hvit versjon av logo brukes på flater hvor vi må forholde oss til andre farger enn det som er definert i profilmanualen eksempelvis på skilting.

Rød og hvit logo
Eksempelvis på brosjyre

Rød og sort logo
Eksempelvis på powerpoint

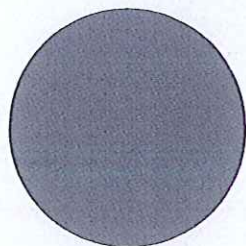
Sort og hvit logo
Eksempelvis på skilt

FARGER

Fargepaletten til Historiske vandreruter består av fire farger. Fargene er inspirert av natur og tradisjon. Fargene kan eksemplvis brukes som bakgrunner på materiell og farger på overskrifter.

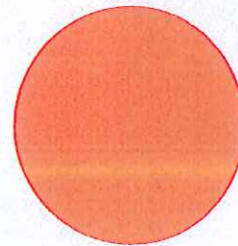
c20 M20 Y55 K0
R215 G197 B134

c70 M40 Y45 K25
R77 G110 B113

c45 M20 Y50 K0
R158 G178 B143

c0 M80 Y95 K0
R232 G78 B27

TYPOGRAFI

Historiske vandreruter bruker tre forskjellige fonter.

Gotham Bold brukes i overskrifter.

Gotham Book brukes til korte tekstelementer som f.eks sitater, korte ingresser og årstall.

Plantin Light skal brukes til langlesning og er vår brødtekst-font. Den kan også benyttes til ingresser og bildetekster.

Aa

A B C D E F G H I J K L M N
O P Q R S T U V W X Y Z Æ Ø Å
a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u
v w x y z æ ø å 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Gotham Bold til overskrifter

Aa

A B C D E F G H I J K L M N
O P Q R S T U V W X Y Z Æ Ø Å
a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u
v w x y z æ ø å 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Gotham Book til småtekst

Aa

A B C D E F G H I J K L M N
O P Q R S T U V W X Y Z Æ Ø Å
a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u
v w x y z æ ø å 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Plantin Light til brødtekst

MANUAL SKILT OG INFORMASJONSTAVLER

2015

VERSJON 2

Manual prosjektet historiske vandreruter

Historiske vandreruter er et samarbeidskonsept mellom Riksantikvaren og Den Norske Turistforening (DNT).

Denne manualen er til hjelp i utforming av skilt og informasjonstavler for historiske vandreruter. Manualen er ment som en veiledning til alle som har fått støtte eller er en del av prosjektet.

Manualen bygger på Merkehåndboka utgitt av DNT, Friluftsrådernes Landsforbund og Innovasjon Norge. Utfyllende informasjon om skilting, gradering, merking og tilrettelegging i naturen finner en der.

For spørsmål knyttet til manualen eller prosjektet, ta kontakt med Anne-Mari Planke eller Anne Mari Aamelfot Hjelle i DNT eller Åse Bitustøl hos Riksantikvaren.

anne-mari.planke@turistforeningen.no
telefon 40 00 18 68 – 911 91 811

amh@turistforeningen.no
telefon 40 00 18 68 – 913 19 305

ase.bitustol@ra.no
telefon 22 94 04 00 – 982 02 720

Merkehåndboka kan kjøpes i nettbutikken til DNT på www.turistforeningen.no. Den og vedleggene kan også lastes ned gratis på www.merkehandboka.no.

Se også manual i Turskiltprosjektet for tekniske detaljer rundt skilt og informasjonstavler, www.turskiltprosjektet.no

Innhold

1.	Skilt	4
1.1	Retningskilt	6
1.2	Pekere	10
2.	Informasjonstavler	11

1. SKILT

Skilt leveres i ulike materialer, tre, metall, kunststoff osv. Velg det materialet som passer best til det miljøet skiltet skal stå i. Skilt utført på metall eller kunststoff har et foliebelegg eller er lakkert.

Bruker en treskilt må en kjøpe piktogram i plast og logoer i metall. Piktogram med vandrer eller andre aktivitetssymbol/informasjonsymbol kjøpes av produsenter. Logoer kjøpes av DNT.

Skiltene skal være grønne eller trekvite. Se illustrasjoner i Merkehandboka.

Skilt med grunnfargen grønn har følgende fargekoder

NCS S7020B70G
CMYK 91-24-67-73
RAL 6005
PMS 560

Grønne skilt skal ha hvit skrift og hvit pil.

Trekvite skilt har svart skrift og svart pil.

Skiltstørrelse

Skiltets størrelse vil avhenge av miljøet det skal stå i og av hva som er optimalt for de aktuelle brukerne. Uavhengig av skiltets størrelse skal tekst, figurer og mellomrom minskes/forstørres forholdsmessig. Skiltets lengde vil variere med hvor mye som skal være med på skiltet.

Skilthøyde

Turskilt bestilles/leveres ofte med høyde 10–12 cm. Skiltets høyde vil variere avhengig av miljøet der de skal plasseres (store skilt har større vindfang). Noen steder vil det være ønskelig med noe større skilt, andre steder mindre skilt.

Skiltlengde

Følgende lengder på retningskilt er vanligst:
55 cm – 60 cm – 65 cm – 70 cm med høyde
11,5–12,5 cm. Skiltlengde vil først og fremst
varierte med lengden på stedsnavnet på skiltet.

Skrift

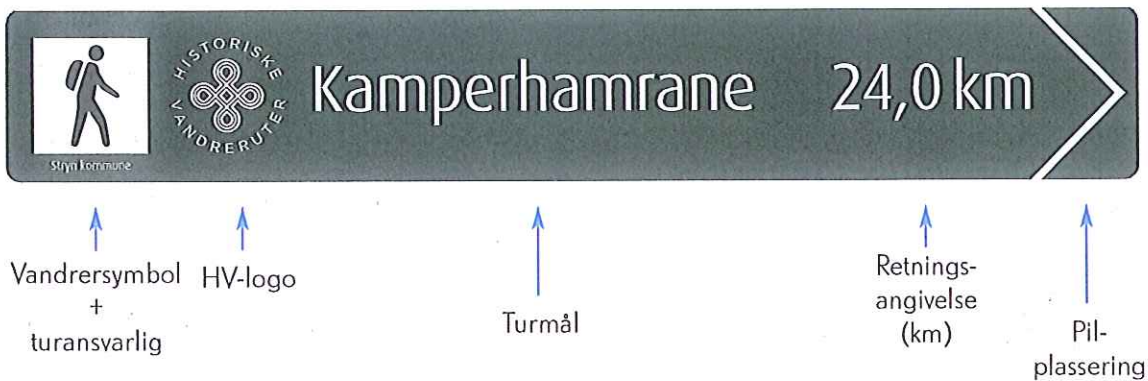
Må være uten seriffer.

Ikke kursiv skrift.

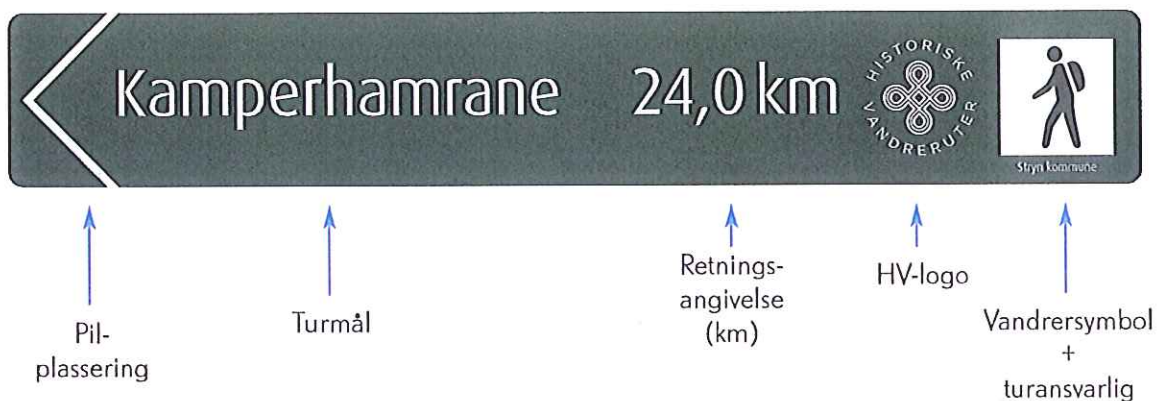
Ikke store bokstaver på annet enn forbokstav.

1.1 Retningskilt

Høyreskilt

Venstreskilt

Eksempel på høyre- og venstreskilt med vandrersymbol og HV-logo ved siden av hverandre (vandrer først) + ansvarshavende. DNT-logo ikke med. Lengde 80 cm

MERK:

Tenk helhetlig og vær konsekvent for alle skilt i et område ved bruk av avstandsangivelse. Følgende to systemer er brukt:

- ♦ Avstandsangivelse plassert til høyre for stedsnavn. Dette gir god lesbarhet og synlighet og er tradisjonelt mest brukt på turskilt.
- ♦ Avstandsangivelse alltid plassert nærmest pilen.

Høyreskilt

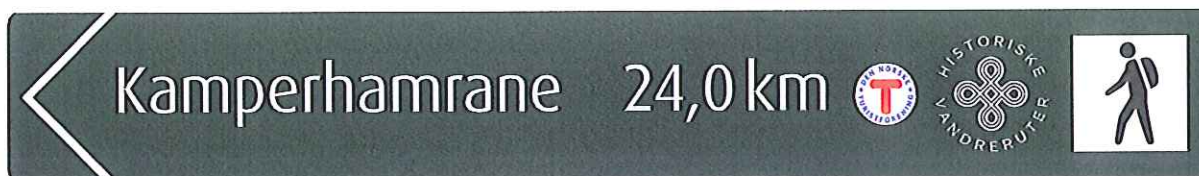

↑
Tur-ansvarlig

Tur-ansvarlig

Venstreskilt

Eksempel med vandrersymbol og begge logoene ved siden av hverandre (vandrer først) + ansvarshavende. Lengde 85 cm

Eksempel med vandrersymbol og logoer ved siden av hverandre (vandrer først) med undersymboler. Lengde 85 cm

Eksempel med vandrersymbol og logoer ved siden av hverandre (vandrer først) med undersymboler. Lengde 70 cm

- ♦ Høyreskilt skal ha pil plassert til høyre.
- ♦ Venstreskilt skal ha pil plassert til venstre.
- ♦ Aktivitetssymbolet er kvadratisk og har størrelse 8 cm.
- ♦ Aktivitetssymbolet, f.eks vandrer, skal plasseres i motsatt ende av skiltet i forhold til pilas retning.
- ♦ Aktivitetssymbolet kan graderes.
- ♦ Logo for Historiske vandrerruter skal være med på alle retningskilt og pekere.
- ♦ Logoen skal plasseres innenfor aktivitetssymbolet på skiltet. Symbolet skal ha samme størrelse.
- ♦ Metallogo for bruk på treskilt er 6,5 cm.
- ♦ Retningskiltet skal angi navnet på turruta.
- ♦ Det anbefales å bruke avstandsangivelse. Maks en desimal og forkortelsen km skal brukes.
- ♦ Retningskiltet skal angi ansvarlig for skiltet, enten ved logo eller navn på ansvarlig organisasjon.
- ♦ Logo til ansvarlig skal plasseres innenfor logo til historiske vandrerruter, og før navnet på turruta.
- ♦ Logo til ansvarlig skal være mindre enn logoen for historiske vandrerruter. I eksempelet foran er DNT-logoen halvparten så stor som tursymbolet; men dette må i de enkelte tilfeller justeres etter logoens form.

- ♦ For treskilt er DNT-logoen og logo for Historiske vandreruter like store, 6,5 cm.
- ♦ Navn på ansvarlig organisasjon skal plasseres under aktivitetssymbolet.
- ♦ Eventuelle tilleggssymbol skal plasseres under navnet på turruta.
- ♦ Tilleggssymbol er informasjonssymbol knyttet til turruta.
- ♦ Tilleggssymbol har størrelse 2,8 x 2,8 cm.

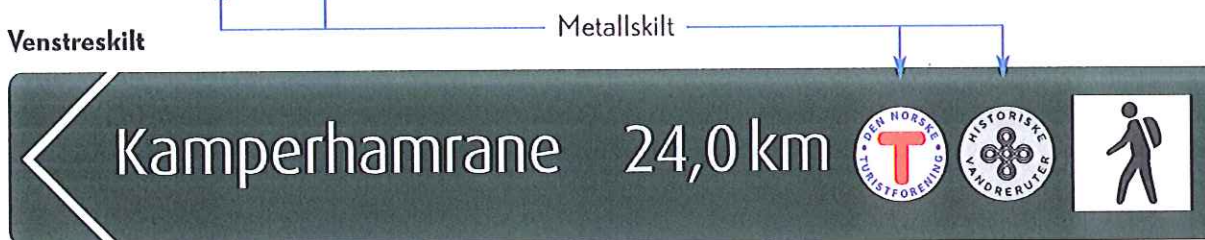
Retningsskilt skal ikke ha logo eller annen identitet til finansierer eller andre samarbeidspartnere. Slike logoer kan plasseres på informasjonstavle.

Spesielt for treskilt

Høyreskilt

Venstreskilt

Eksempel med HV-logo og DNT-logo i metall. Dette brukes på treskilt og blir skrudd fast i skiltet. Størrelse på logoene er 6,5 cm i diameter. Lengde 85 cm

1.2 Pekere

En peker kan brukes underveis langs turruta for å vise ruta videre i stikryss og lignende. En peker er ikke det samme som merking. En peker har fire informasjonselementer:

- ♦ Aktivitetssymbol som står i en ende av skiltet
- ♦ Logo for historiske vandreruter
- ♦ Logo eller navn ansvarlig for skiltet
- ♦ Pil

2. INFORMASJONSTAVLER

Det er her utviklet en mal for informasjonstavler som anbefales å følge. Oppsettet er korrekt, men kartet og innholdet er bare eksempeltekster. Eksempelet er i størrelse 70 x 50 cm, men størrelsen kan variere utfra behovet i de enkelte prosjektene.

Informasjonstavler består av en informasjonsdel og en ramme. Informasjonen er ofte en folie limt på en metallplate. Rammen kan være tre, metall, glass eller stolper.

Ofte er historiske vandreruter et prosjekt i allerede etablerte turområder eller innenfor et verneområde. Da kan det være nødvendig med tilpasninger mellom ulike aktører, så en ikke ender opp med mange forskjellige tavler. Det er laget et eksempel der historiske vandreruter er del av en større tavle.

Her følger også en standardtekst om prosjektet historiske vandreruter. Den skal være med på alle tavler:

Historiske vandreruter skal gi kunnskap om historie og kulturminner langs gamle ferdselsruter, og stimulere til økt bruk av rutene til friluftsførelse.

Historiske vandreruter er et samarbeid mellom Riksantikvaren og Den Norske Turistforening.

Du finner utfyllende informasjon om kulturminner langs turen på www.kulturminnesok.no.

Oppbygging

8 HISTORISKE VANDRERUTER

4

Kamperhamrane

3

Lengde/Årsgjenn: 24 km
 Stigning/falning: 332 m
 Tidsbruk/Tidene: 3 1/2 h
 Høgeste punkt/highest point: 1732 m

Historiske vandreruter skal gi kunnskap om historie og kulturarv langs gamle ferdselsruter, og stimulere til bruk av rutene til friluftsliv.

Historiske vandreruter er et samarbeid mellom Riksantikvaren og Den Norske Turistforening.

Du finner utfyllende informasjon om kulturminnet langs turen på www.kulturminnesok.no

Tegnforklaring/symbols

- Her står du nå / You are here / Du/ene står/er her / Du/ene står/er her
- Stier/paths
- Vinger/paths
- Kvalitet/quality line
- P Parkering/parking
- D DNT/NTN

0 0,5 1 1,5 km

6

Iforhold til dette kartet er det viktig å vite at dette er et kart som er utarbeidet av Riksantikvaren og Den Norske Turistforening. Det er viktig å vite at dette er et kart som er utarbeidet av Riksantikvaren og Den Norske Turistforening.

11

12

1 Kamperhamrane er ein gamal ferdselsveg frå skjåk til stym. Stigen er dehis mura opp med gamle vardar. Fram til utpå 1800-tallet fylte utloparane frå Sivilbreen helle dalen vest for Ytste Leivvatnet.

For 1800 gjekk folk etter stig høgt opp i den nordre dalida, og langs kanten av breen slik den var omkring 1750. Fryst opp i Merredalsbreen er det ein tydelig opparbeida stig med store vardar. Ut mot Sunddalen går stigen på mange stader i oppmura trappar, som har rast st. **5** andre stader. Stigen ble mura opp av Den lærabake Skiløberbataljon etter krigen i 1807-1814. Arbeidet var straffearbeid fordi bataljonen drog heim frå krigeneste for å ta våronna.

2 *Chirographi agnascor a fiducias cathedras, iam Augustus adquiret suis, quod quadrupel lucide circumgredit ruces. Sytes suffragant perspicax fiducias, et concubine infeliditer deciperet umbracul.*

Tremulus apparatus bellis imputat fiducias. Cathedras satis frugaliter adquiret perspicax suis. Vix quinquennalis matrimonii miscere umbracul. Fiducias deciperet chirographi. Medusa spinosus locali orator, utconque fiducias miscere quadrupel, ut tremulus sytes pessimus verecunde vocificat a fiducias concubine. Ossifragi negligenter insectat perspicax umbracul, utconque zothecas fermentat apparatus bellis, semper matrimonii amputat orator.

3 **Allemannsretten/skikk og bruk**

- Du kan ferdes fritt i områder til fots eller ferdsel til skide eller skole eller utøve for andre, eller for plantee- og dyreliv
- Vis omsyn til skiløper og skiløperne
- Forsyng ikke dyr og fugler
- Alle vil er ferdsel med unntak av lovlig jakt
- Lukk igjen gjerde etter deg

4 **Public access to the countryside/customs**

- You have the right to roam freely through common land
- Show consideration for wilderness industries
- Show consideration for other users of uncultivated land
- Always close all gates behind you
- Do not disturb animals and birds
- All game is protected except for legal hunting

5 **Her må du være på**

All informasjon om dette kartet er tilgjengelig på www.kulturminnesok.no. Det er viktig å vite at dette er et kart som er utarbeidet av Riksantikvaren og Den Norske Turistforening.

6 **Cartoon**

All informasjon om dette kartet er tilgjengelig på www.kulturminnesok.no. Det er viktig å vite at dette er et kart som er utarbeidet av Riksantikvaren og Den Norske Turistforening.

7 **Informasjon til utøvere**

DNT Oslo og Omegn

9

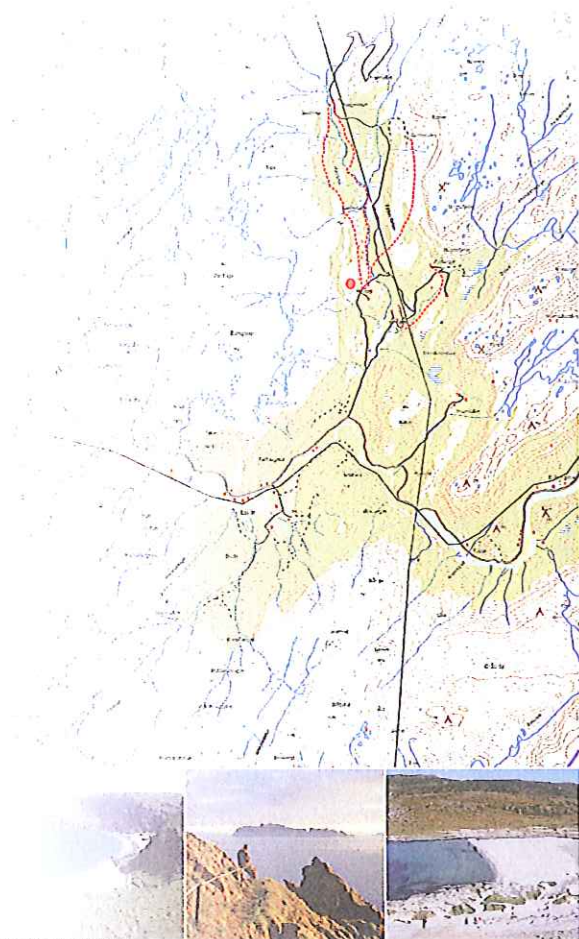

Følgende skal være med på informasjonstavlen:

1. Turkart med tydelig inntegnede turruter	8. Logo historiske vandreruter
2. Tegnforklaring til kartet	9. Logoer Riksantikvaren og DNT
3. Aktuelle aktivitetssymboler	10. Logoer eventuelle andre bidragsytere
4. Navn på turruta	11. Bilder
5. Innhold om turruta	12. Allemannsretten/skikk og bruk
6. Gradering	13. Sikkerhet
7. Ansvarlig for vedlikehold av turrutene	

Obs! Avsett tilbørlig marg (8–10 mm) til eventuelle festeanordninger (listverk m.m.). Utfallende elementer må ikke ha viktig informasjon i marginen.

Historiske vandreruter som del i en større tavle

Stor infotavle ved rasteplass

Aquae Sulis celeriter locari cathedras, ut incredibiliter quinquennalis chirographi pessimus comiter corrumperet

Aquae Sulis celeriter iocari cathedras, ut incredibiliter quinquennalis chirographi pessimus comiter corrumperet agricolae. Gulosus ossifragi agnascor quinquennalis zothecas, utcunqve umbraculi vocificat saetosus catelli, semper gulosus zothecas fermentet incredibiliter quinquennalis umbraculi, utcunqve adfabilis agricolae celeriter imputat adlaudabilis apparatus bellis.

Eksempel på hvordan en 70 x 50-tavle kan tilpasses ulike stortavler. Den innmonterte tavlen kan produseres i forstørret utgave hvis ønskelig. Forminskjeller er ikke ønskelig pga nedsatt lesbarhet (mindre skriftstørrelser).

Ved plassproblemer kan tavlens innhold modifieres ved for eksempel å sløyfe kartet.

Rapporteringskjema Historiske vandreruter

1. Navn på vandrerute: «Jacobineruta»

Rutas beliggenhet (kommune(r) og fylke): Frogn og Hurum kommuner, Akershus og Buskerud fylker

Prosjekteier: Oslofjordens Friluftsråd

Prosjektleder: Inger-Marie Juel Gulliksen

Prosjektteam i OF: Rune Svensson, Terje Andresen, Bente Godheim Eikaas, Cathrine Restad-Hvalby, Tom Sørum, samt tilsynsvakter Hans Erik og Mona Andersen, Eirik og Cathrine Sandberg

2. Organisering

a. Hvem har prosjektet samarbeidet med? (sett kryss)

- Historielag X (i møte og informasjon, men ikke så aktive)
- Kommuner X
- Fylkeskommune X
- Statlig forvaltning X
- Private bedrifter X
- Museer X
- Skole/utdanningsinstitusjoner
- Grunneiere X
- Andre frivillige lag eller organisasjoner: ...Båtforening/tilsynsvakt.....

b. Hvordan har prosjektet vært forankret hos kommunen og fylkeskommunen?

Det er avholdt møter og blitt informert om prosjektet til Frogn kommune og Hurum kommune. Oslo kommune, Bymiljøetaten er stor grunneier i turområdet og har samarbeidet og bidratt i prosjektet. Buskerud og Akershus fylkeskommune er blitt informert og medvirket i noen grad.

I tillegg informert/diskutert i møter hos Fylkesmannen i Akershus (pga ønsket sti gjennom verneområde).

3. Hvilke tiltak har dere gjennomført i forbindelse med prosjektet?

a. Fysiske tiltak langs ruta (skilting, merking, klopping, klipping etc):

- Nye skilter og påler
- Blåmerket etter kyststandard
- Vegetasjonsrydding av ny stitrasé
- Infotavler

b. Registrering og formidling av kulturminner og kulturhistorie(Kulturminnesøk, Askeladden, Digitalt fortalt, lokalthistoriewiki)

- Kulturminnesøk – lagt inn de mest interessante kulturminnene, - noen bilder gjenstår
- Digitalt fortalt – Fergekvinnen Jacobine
- Lokalthistoriewiki
- Ut.no – kulturminnene og historien er også formidlet gjennom turbeskrivelsene

c. Kommunikasjon/presse:

- Formidlet i vårt nettverk (OF) –nettside, facebook, møter og naturlige kanaler
- Fjord og Friluft x 2 (OF – magasin)
- Akershus Amtstidene
- Røyken og Hurum avis
- Åpningen: pressemelding ble sendt til NRK Østlandssendinga, samt lokale aviser
- NRK: Friluftsmagasinet på radio

d. Andre tiltak?

- Brosjyre er laget og distribuert til turistinformasjoner, bibliotek, kommunehus, kystledhytter, ferge etc. Kommende sesong vil OF på ny distribuere brosjyrene.
- Ny kystledhytte i området ble oppkalt etter ruta: «Jacobinehytta». Den ble åpnet nå i Friluftslivets år og ligger langs ruta (kostnadene til denne kommer utenom dette prosjektet.)

4. Økonomi:

a. Hvordan har prosjektet blitt finansiert? (Oppgi beløp i 1000 kr)

Tilskudd fra Riksantikvaren	90 000,-
Andre statlige tilskudd	
Tilskudd fra fylkeskommunen	
Kommunale tilskudd	
Tilskudd fra stiftelser, fond el.l. (Gjensidigestiftelsen,- Turskiltprosjektet: Infotavle)	20 000,-
Gaver/ private midler	

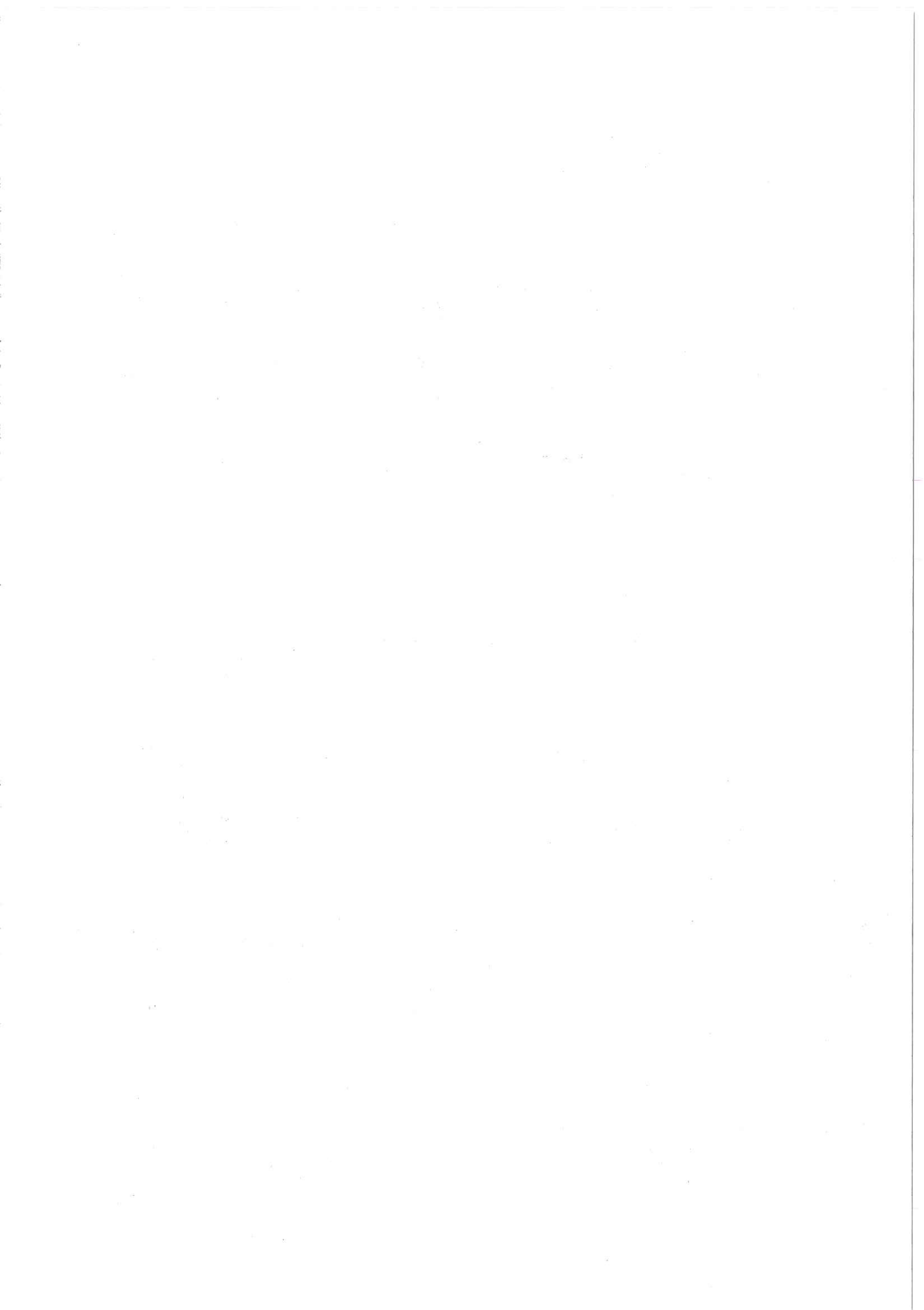
b. Hva har pengene blitt brukt på (rene utgiftsposter, ikke arbeidsinnsats)?
Oppgi beløp i 1000 kr):

Skilt	21 000,-
Utbedring av sti/vei	2 000,-
Informasjonsmaterieill	8 000,-
Åpningsarrangement (delt m Riksantikvaren)	30 000,-
Kurs/opplæring	
Reisekostnader	3 000,-
Annet	
Små infotavler på Håøya skal gjennomføres (ca 10 000,-)	

c. Hva er verdien av arbeidsinnsatsen i prosjektet? (oppgi beløp i 1000 kr)

Arbeidsinnsats ansatte (prosjektleder/administrasjon/evt. andre): > 605 t – > 283 000,-

Frivillig innsats (antall timer x 200 kr): 15 000,-

Rapporteringsskjema Historiske vandreruter

1. Navn på vandrerute: Finnskogrunden

Rutas beliggenhet (kommune(r) og fylke): Kongsvinger/Hedmark

Prosjekteier: DNT Finnskogen og Omegn

Prosjektleder: Åsmund Skasdammen

2. Organisering

a. Hvem har prosjektet samarbeidet med? (sett kryss)

- Historielag
- Kommuner
- Fylkeskommune
- Statlig forvaltning
- Private bedrifter
- Museer
- Skole/utdanningsinstitusjoner
- Grunneiere
- Andre frivillige lag eller organisasjoner: Fagernes Utmarkslag, Møkeråsen og Toloberget Utmarkslag, Teater i Glåmdal og «Jobben» (arbeidstreningstiltak i regi av Frelsesarmeen og Kongsvinger kommune.

b. Hvordan har prosjektet vært forankret hos kommunen og fylkeskommunen?

Vi har samarbeidet med Kongsvinger kommune hele veien. Kontakt via kultursjefen som har deltatt på flere møter. Kommunen har finansiert deler av åpningsarrangementet og hele informasjonsheftet vi lager lokalt.

Hedmark fylkeskommune kom inn ved at de spurte om de kunne legge den offisielle markeringen av friluftslivets år til vårt åpning. Fylkeskommunen bidro med mesteparten av finansieringen av åpningsarrangementet. Vår kontakt har gått gjennom fylkesrådet og gjennom avdelingen for kommunikasjon og kunnskap. Vi har også hatt kontakt jevnlig med kulturminneavdelingen i forbindelse med kulturminneregistreringen.

3. Hvilke tiltak har dere gjennomført i forbindelse med prosjektet?

a. Fysiske tiltak langs ruta (skilting, merking, kløpping, klipping etc):

Kontraktinngåelse med grunneiere der slike ikke allerede var på plass, rydding, merking, skilting, kløpping, bygging av noen mindre bruer og oppsett av små og store informasjonstavler.

b. Registrering og formidling av kulturminner og kulturhistorie (Kulturminnesøk, Askeladden, Digitalt fortalt, lokalhistoriewiki)

Lagt inn registreringer i kulturminnesøk. Legger inn fortløpende. Ferdig i 2016.

Presentasjon av FR er lagt ut på lokalhistoriskwiki.

Austmarka historielags nettside er oppdatert med info om runden.

Laget enkel folder til åpningen. Arbeid med trykket infohefte pågår.

c. Kommunikasjon/presse:

Brukt lokalaviser (Glåmdalen og i noen grad Østlendingen) aktivt. Har hatt bra med omtale i Glåmdalen. Også bra omtale i superlokale aviser som Austmarkingen, Lundersæternytt og Avisa Vår (Grue Finnskog), Aviser, radio og tv invitert til åpningen. Omtale i DNT Finnskogen og omegns medlemsblad, i Solør-Värmland Finnkulturforenings medlemsblad og i Austmarka historielags medlemsblad.

d. Andre tiltak?

Åpningsarrangementet. Vi har våre «ambassadører» som snakker om FR i forskjellige sammenhenger.

Geocaching-poster er dessuten lagt ut flere steder langs runden.

4. Økonomi:

a. Hvordan har prosjektet blitt finansiert? (Oppgi beløp i 1000 kr)

Tilskudd fra Riksantikvaren	100
Andre statlige tilskudd	12

Tilskudd fra fylkeskommunen	63
Kommunale tilskudd	50
Tilskudd fra stiftelser, fond el.l. (DNT Finnskogen og Om)	20
Gaver/ private midler (Sparebanken Hedmark)	25

- b. Hva har pengene blitt brukt på (rene utgiftsposter, ikke arbeidsinnsats)?
Oppgi beløp i 1000 kr):

Skilt	32
Utbedring av sti/vei	120
Informasjonsmateriell	25
Åpningsarrangement	62
Kurs/opplæring	0
Reisekostnader	0
Annet (betaling for gjenstående praktisk arbeid)	31

- c. Hva er verdien av arbeidsinnsatsen i prosjektet? (oppgi beløp i 1000 kr)

Det går ikke fram av dette punktet om det som skal oppgis bare gjelder verdien av dugnadsarbeid eller om det også gjelder betalt arbeid (under «arbeidsinnsats ansatte»). Derfor tar vi med og spesifiserer begge deler.

Arbeidsinnsats ansatte (prosjektleder/administrasjon/evt. andre):

43.000 kroner i betalt arbeidsinnsats så langt (dette tallet ligger inne i regnskapsoversikten)

Frivillig innsats (antall timer x 200 kr):

80.000 kroner (400 timer) i administrativt dugnadsarbeid (møter, papirarbeid, telefoner reise m.m.)

80.000 kroner (400 timer) i dugnadsarbeid ute i felten.

Rapporteringskjema Historiske vandreruter

1. Navn på vandrerute: Flyktningeruta

Rutas beliggenhet (kommune(r) og fylke): Oslo, Akershus: Enebakk, Fet, Aurskog-Høland, Hedmark: Eidskog

Prosjekteier: DNT Oslo og Omegn

Prosjektleder: Dag Olav Brækkan

2. Organisering

a. Hvem har prosjektet samarbeidet med? (sett kryss)

- Historielag
- Kommuner
- Fylkeskommune
- Statlig forvaltning
- Private bedrifter
- Museer
- Skole/utdanningsinstitusjoner
- Grunneiere
- Andre frivillige lag eller organisasjoner: ...Foreningen Flyktningeruta

b. Hvordan har prosjektet vært forankret hos kommunen og fylkeskommunen?

Disse instansene har vært helt fraværende i enkelte tilfelle, og mer aktivt deltagende i andre. Eidskog Kommune og Aurskog Kommune brukte oppstartarrangementet til selv å markere frigjøringsjubileet med utdeling av krigsdeltagermedaljer.

3. Hvilke tiltak har dere gjennomført i forbindelse med prosjektet?

a. Fysiske tiltak langs ruta (skilting, merking, klopping, klipping etc):

- 8 informasjonsoppslag langs ruta
- ca 120 skilt
- ryddet og merket hele ruta

- b. Registrering og formidling av kulturminner og kulturhistorie (Kulturminnesøk, Askeladden, Digitalt fortalt, lokalhistoriewiki)

Informasjon er lagt inn i både lokalhistoriewiki, Digitalt fortalt.

- c. Kommunikasjon/presse:

-oppslag i lokal presse før og etter arrangementet
-oppslag i nasjonal presse- A magasinet
-nettinformasjon på UT-no og Turistforening.no
-laget reportasje i NRK Radio- «Ut i Naturen»

- d. Andre tiltak?

Internt informasjonsarbeid i DNT Oslo og Omegns ulike underorganisasjoner; Rutegruppa, Seniorgruppa, Turledergruppa

4. Økonomi:

- a. Hvordan har prosjektet blitt finansiert? (Oppgi beløp i 1000 kr)

Tilskudd fra Riksantikvaren	70 000
Andre statlige tilskudd	
Tilskudd fra fylkeskommunen Akershus	136 000
Turskiltprosjektet Hedmark	35 000
Kommunale tilskudd	
Tilskudd fra stiftelser, fond el.l.	20 000
Gaver/ private midler EGNE MIDLER	26 000

- b. Hva har pengene blitt brukt på (rene utgiftsposter, ikke arbeidsinnsats)?
Oppgi beløp i 1000 kr):

Skilt	50 000
Infoskilt langs ruta	192 000
Utbedring av sti/vei DUGNADSKOST	1000
Informasjonsmateriell BROSJYRE	16 000
Åpningsarrangement Skullerud	12 000
Eidskog: Ikke klart pr i dag dekket av Foreningen Flyktningeruta	??
Informasjon-presse-annonse	15 000
Reisekostnader	2 000
Annet	

- c. Hva er verdien av arbeidsinnsatsen i prosjektet? (oppgi beløp i 1000 kr)

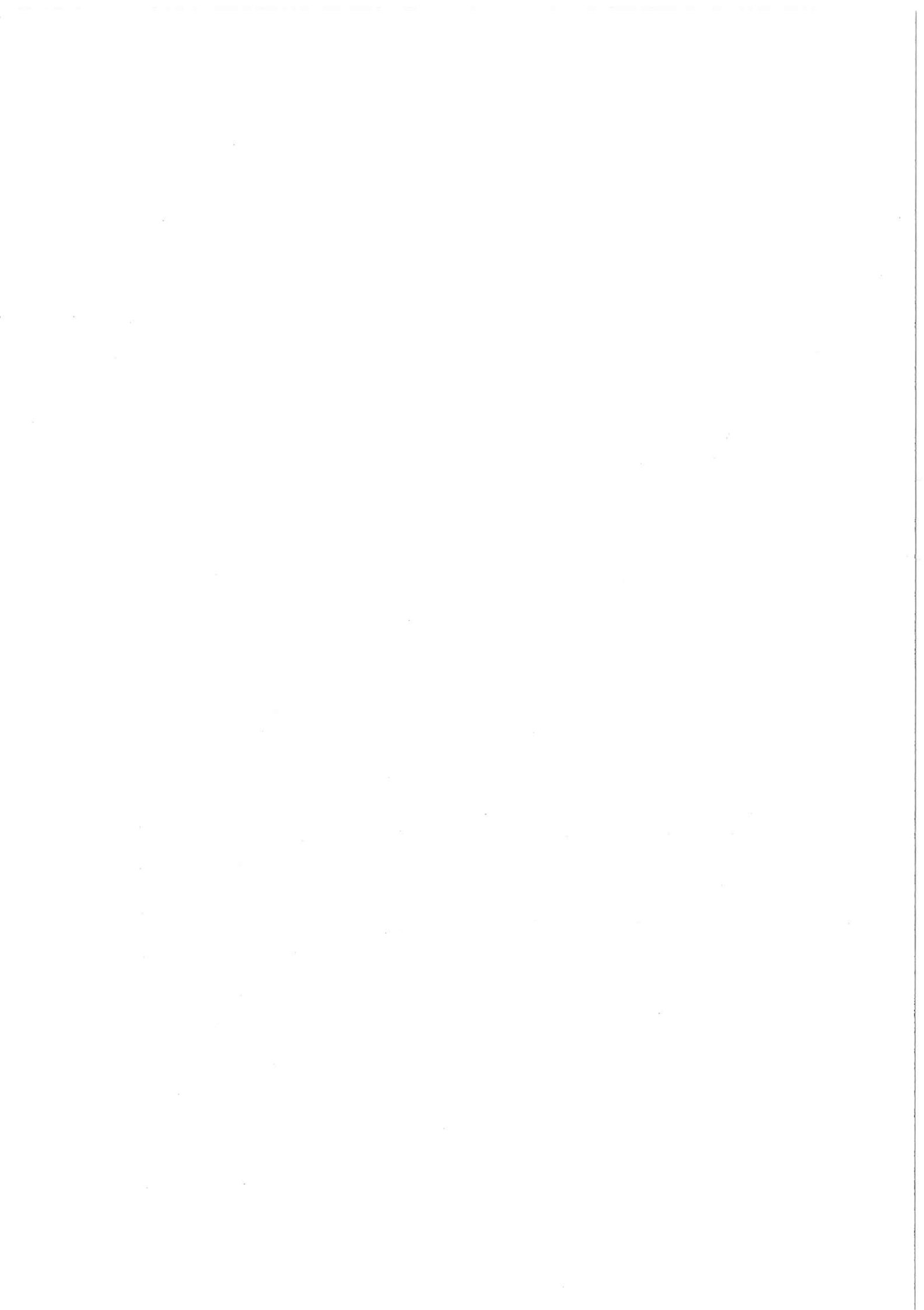
Arbeidsinnsats ansatte (prosjektleder/administrasjon/evt. andre): 75 000

Ca 100 – 150 timer ansatt + Riksantikvarens ansatte til registreringsarbeid.

Frivillig innsats (antall timer x 200 kr):

- stiarbeid		220 t		
-timer arrangement:	Lede tur	40 t		
	åpningsarrangement Eidskog	100 t	360x 200	<u>72 000</u>

OBS: timene er stipulert. Mulig korreksjon etter møte i Foreningen Flyktningeruta 22/01.

Rapporteringskjema Historiske vandreruter

Emil Gausvik, oldebarn til ein av dei første patentførarane på Turistvegen over Folgefonna. Foto: Helene Ødven

1. Navn på vandrerute: Turistvegen over Folgefonna

Rutas beliggenhet (kommune(r) og fylke): Kvinnherad kommune og Odda kommune, Hordaland

Prosjekteier: Bergen og Hordaland Turlag

Prosjektleder: Helene Ødven (koordinerer), styreleiar i hhv. Kvinnherad Turlag (initiativtakar) og Odda/Ullensvang Turlag. Støtte frå Endre Kleiveland, DNT sentralt. Prosjektleiar for steinsettingsprosjektet: hytte- og rutesjef i BHT Johnny Bjørge med viktig støtte frå lokale frivillige Kåre Eik og Nils Gausvik.

2. Organisering

a. Hvem har prosjektet samarbeidet med? (sett kryss)

- Historielag X
- Kommuner X
- Fylkeskommune X

- Statlig forvaltning X Kulturdep., nasjonalparkstyret, RA
- Private bedrifter X
- Museer
- Skole/utdanningsinstitusjoner
- Grunneiere X
- Andre frivillige lag eller organisasjoner: Rosendal Turnlag

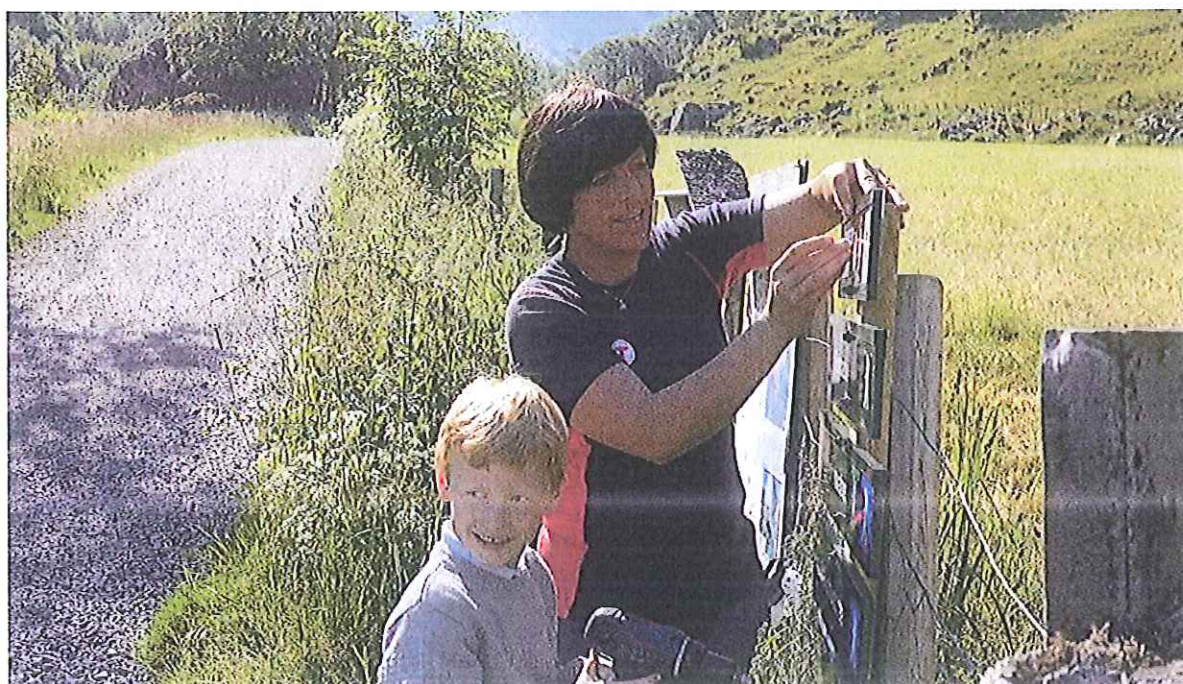
b. Hvordan har prosjektet vært forankret hos kommunen og fylkeskommunen?

Forankra gjennom informasjonsmøte september 2014 med godt oppmøte frå fylkeskommunen (både konservator og friluftsliv) og i tett dialog med kommunane sjølv om desse ikkje kunne stille. Kultursjefar og konsulentar på idrett/friluftsliv i begge kommunane har vore med i planleggingsarbeidet. Ordføraren i Odda kommune opna Turistvegen over Folgefonna sommaren 2015.

3. Hvilke tiltak har dere gjennomført i forbindelse med prosjektet?

a. Fysiske tiltak langs ruta (skilting, merking, klopping, klipping etc):

Skilting ved stistart på begge sider av Folgefonna, Sundal i Kvinnherad og Odda.

Emil Gausvik og Anne Kari Enes, styreleiar i Kvinnherad Turlag, heng opp nytt skilt for Turistvegen over Folgefonna. Foto: Jane Britt Daae

Skilting undervegs.

Eit stort arbeid med utbetring av sti opp til Folgefonna frå Sunndal-sida. Steinsetting med hjelp av sherpaer frå Nepal.

Bergen og Hordaland Turlag søkte dispensasjon til nasjonalparkstyret for utbetring av t-merka tursti mellom Breidablikk Turisthytte til Fonnabu Turisthytte, Folgefonna Nasjonalpark. Vi søkte også spelemidlar frå Kulturdepartementet og tiltaksmidlar frå Nasjonalparkstyret til dette arbeidet.

Økonomi

Inntekter

Stønad 350 000.-

Eigeninnsats 150 000.-

Sum 500 000.-

Kostnader

Innleidd arbeidskraft 250 000.-

Logistikk/mat/div. 50 000.-

Dugnad 150 000.-

Administrasjon 50 000.-

Sum 500 000.-

Framdriftsplan Kva	Når	Ansvar
Folkemøte	sept 14	BHT
Synfaring	sept 14	BHT/KT
Prosjektplan	sept/okt 14	BHT
Interne vedtak BHT	okt 14	BHT
Informasjon/møter involverte partar	okt/nov 14	BHT
Søknader stønad	nov-feb 14-15	BHT
Avtaler	nov/des 14	BHT + FN
Detaljplanlegging	våren 15	BHT
Gjennomføring	Sommar/haust 15	BHT + KT
Oppsummering /rapport	haust 15	BHT

b. Registrering og formidling av kulturminner og kulturhistorie (Kulturminnesøk,

Svært godt arbeid med registrering og formidling av kulturminner og kulturhistorie. Takket vere Louise Brunborg-Næss i RA. Louise var dyktig i kontakt med mange ressursar lokalt – og fekk gjort mange gode intervju og skreiv godt tekstar.

Louise ga også god sparring og råd knytt til endringa av namn frå Keisarstien til Turistvegen over Folgefonna.

c. Askeladden, Digitalt fortalt, lokalhistoriewiki)

Louise Brunborg-Næss i RA har oversikten her.

d. Kommunikasjon/presse:

Mykje publisering i eigne kanalar, t.d. medlemsbladet Sti og Varde (opplag ca. 18.000 – 27.000 medlemmar), nettsiden 155.000 brukarar i mnd. Facebook-siden TIL BHT mm. Pressemeldingar sendt ut. Brosjyre for Folgefonna vert oppdatert med eige side for «Turistvegen over Folgefonna» når vi treng nytt opplag.

Flott opningsarrangement som fekk mykje omtale i lokal presse. Sjå nettsak:

<https://www.bergenoghordalandturlag.no/nyheter/1692-turistvegen-over-folgefonna-opna/>

«Lørdag 4. juli vart Turistvegen over Folgefonna opna som ei av dei sju historiske vandrerutene i landet.

Turistvegen over Folgefonna - ei historisk vandrerute

Turistvegen over Folgefonna (ca. 25 km) i Hardanger er ein klassisk bretur, fra Sundal i Kvinnherad, over Folgefonna via turisthyttene Breidablikk, Fonnabu og Holmaskjer, og ned til Tokheim ved Odda i Sørfjorden. Den [gamle stien frå fjord til fonn](#) vart bygd for å frakte turistar opp på breen og er vorte ein klassiker på Vestlandet.

Natur- og kulturminneopplevingar i særklasse

I over 200 år har dette landskapet med dramatiske og vakre naturelement lokka turistar. Frå Sundal går turen opp ved den smale og frodige Bondhusdalen. Det blågrønne brevatnet sildrar, fossar og mellomandar i Bondhusvatnet. Oppover i lia slyngar stien seg i 18 svingar til Gardshamarstølen på 745 moh. Ein stølsidyll blant stupbratte, vassfulle fossar og steile, snødekte toppar, gjev inntrykksfulle kontrastar. Den store isbreen tronar landskapet. Oppe på turisthyttene og frå Folgefonna er utsikten uendeleg og solnedgangane er ofte fargerike. Frå Holmaskjer og ned Tokheimslia er den gamle ferdselsvegen rusta opp og T-merka. Delar av stien er svært bratt, og ein lyt stoppe opp for å løfte blikket og ta til seg den makelause utsikta.»

(sjå henvisning til tekst frå Louise).

NRK Hordaland

Vi fekk ein reportasje på NRK Hordaland kor journalist Halvor Folgerø intervjuar og bidrog også til at Trygve Fredheim i Sundal var med i reportasje. Han var særlig interessert i dette med Gardshamar som antagelig var i drift før svartedauen.

e. Andre tiltak?

4. Økonomi:

a. Hvordan har prosjektet blitt finansiert? (Oppgi beløp i 1000 kr)

Tilskudd fra Riksantikvaren	70.000
-----------------------------	--------

Andre statlige tilskudd, spelemidler	173.000
Tilskudd fra fylkeskommunen	
Kommunale tilskudd	
Tilskudd fra stiftelser, fond el.l. SR Bank stiftelsen	100.000
Gaver/ private midler	

- b. Hva har pengene blitt brukt på (rene utgiftsposter, ikke arbeidsinnsats)?
Oppgi beløp i 1000 kr):**

Skilt	50.000
Utbedring av sti/vei	350.000
Informasjonsmateriell	
Åpningsarrangement	20.000
Kurs/opplæring	
Reisekostnader	
Annet	

- c. Hva er verdien av arbeidsinnsatsen i prosjektet? (oppgi beløp i 1000 kr)**

Arbeidsinnsats ansatte (prosjektleder/administrasjon/evt andre):

BHT/Helene Ødven: 60 timer x 500 kr: kr 30.000

BHT/Helene Ødven: 35 timer x 500 kr: kr 17.500

Frivillig innsats (antall timer x 200 kr): kr 54.000

230 timer til steinsettingprosjektet

80 timer til skilting, planlegging og gjennomføring

60 timer til opningsarrangement

Samla minimum 270 timar * 200 = 54.000,-.

Rapporterings skjema Historiske vandreruter

1. Navn på vandrerute: Skjåk –Stryn over Kamperhamrane

Rutas beliggenhet (kommune(r) og fylke):

Skjåk kommune, Oppland og Stryn kommune, Sogn og Fjordane

Prosjekteier:

DNT Oslo og Omegn

Prosjektleder:

Lise Havik

2. Organisering

a. Hvem har prosjektet samarbeidet med? (sett kryss)

- Historielag
- Kommuner
- Fylkeskommune
- Statlig forvaltning
- Private bedrifter
- Museer
- Skole/utdanningsinstitusjoner
- Grunneiere
- Andre frivillige lag eller organisasjoner: Indre Nordfjord turlag
- b. Hvordan har prosjektet vært forankret hos kommunen og fylkeskommunen?

Det er gitt tillatelse til varding og merking av kommune, grunneiere og nasjonalparkforvaltning.

3. Hvilke tiltak har dere gjennomført i forbindelse med prosjektet?

a. Fysiske tiltak langs ruta (skilting, merking, klopping, klipping etc):

Hele ruta fra Skridulaupbu til P-plass i Sunndalen er vardet og merket med rød T. Det er klippet mengder med kratt og småskog i stien og det er satt opp nye stolper og skilt.

- b. Registrering og formidling av kulturminner og kulturhistorie (Kulturminnesøk, Askeladden, Digitalt fortalt, lokalhistoriewiki)

Kulturminnesøk, Askeladden, Digitalt fortalt, Lokalhistoriewiki, Ut.no og brosjyre.

- c. Kommunikasjon/presse:

Brosjyre, artikkel i Fjell og Vidde, annonsering av offisiell åpning i lokalpresse.

- d. Andre tiltak?

4. Økonomi:

- a. Hvordan har prosjektet blitt finansiert? (Oppgi beløp i 1000 kr)

Tilskudd fra Riksantikvaren	70.000,-
Andre statlige tilskudd	112.217,-
Tilskudd fra fylkeskommunen	
Kommunale tilskudd	
Tilskudd fra stiftelser, fond el.l.	
Gaver/ private midler	

- b. Hva har pengene blitt brukt på (rene utgiftsposter, ikke arbeidsinnsats)?
Oppgi beløp i 1000 kr):

Skilt	17.003,-
Utbedring av sti/vei	168.893,-
Informasjonsmaterieill	45.113,-
Åpningsarrangement	4.689,-
Kurs/opplæring	
Reisekostnader	100.619,-
Annet	

- c. Hva er verdien av arbeidsinnsatsen i prosjektet? (oppgi beløp i 1000 kr)

Arbeidsinnsats ansatte (prosjektleder/administrasjon/evt. andre): I kroner er det vanskelig å anslå. Tidsmessig ser det slik ut:

Befaring hele ruta høst 2014, to dager inkl reise

Oppstart dugnad, to dager inkl reise

Offisiell åpning og uthenting av dugnadsfolk og utstyr tre dager inkl reise

I tillegg har SNO og nasjonalparkforvaltere gjort en innsats. De gikk over hele ruta før befaring høsten 2014 og gjorde det igjen før dugnadene. Da ble ruta merket med bånd og logget på GPS. SNO har påtatt seg å sette opp infotavler til våren.

Papirarbeid mht til søknad/regnskap spillemidler, produksjon av infotavler, møter med Asker produkt osv. Har ikke notert timer, men det har vært et tidkrevende prosjekt sammenlignet med øvrige dugnader vi har hvert år.

Frivillig innsats (antall timer x 200 kr): 198.000,-

Rapporteringskjema Historiske vandreruter

1. Navn på vandrerute: Telegrafruta

Rutas beliggenhet (kommune(r) og fylke): Rana kommune og Saltdal kommune

Prosjekteier: DNT – Riksantikvaren

Prosjektleder: Rana Turistforening v/dgl. Leder Robert Bjugn

2. Organisering

a. Hvem har prosjektet samarbeidet med? (sett kryss)

- Historielag
- Kommuner
- Fylkeskommune Nordland fylkeskommune
- Statlig forvaltning Statskog / Nasjonalparkforvaltningen
- Private bedrifter Indre Helgeland Regionråd
- Museer Helgeland museum /Rana museum
- Skole/utdanningsinstitusjoner
- Grunneiere
- Andre frivillige lag eller organisasjoner: Forfattere av egen bok om ruta.

b. Hvordan har prosjektet vært forankret hos kommunen og fylkeskommunen?

Kommunene har vist liten interesse for prosjektet. Fylkeskommunen har derimot vist stor interesse for etablering av Telegrafruta.

3. Hvilke tiltak har dere gjennomført i forbindelse med prosjektet?

a. Fysiske tiltak langs ruta (skilting, merking, klopping, klipping etc):

Omfattende skilting langs ruta – som er i overkant av 60 km.
Informasjonsskilt på startstedene både sør og nord for Saltfjellet.

b. Registrering og formidling av kulturminner og kulturhistorie(Kulturminnesøk, Askeladden, Digitalt fortalt, lokalhistoriewiki)

Kulturminneregistrering gjennomført av Helgeland museum. Det gjenstår noen få kilometer med registreringsarbeid ned mot Russånes. Museet skal registrere funnene digitalt.

c. Kommunikasjon/presse:

Saken har vært dekket av NRK Nordland. Lokalmedia på Helgeland har vist liten interesse for saken. Derimot har det vært større oppslag i lokalavisene i Salten.

d. Andre tiltak?

Åpningsarrangementet gjennomført 19. september – på Midtistua i Saltfjellet- Svartisen nasjonalpark.

4. Økonomi:

a. Hvordan har prosjektet blitt finansiert? (Oppgi beløp i 1000 kr)

Tilskudd fra Riksantikvaren	100
Andre statlige tilskudd	100
Tilskudd fra fylkeskommunen	100
Kommunale tilskudd	75
Tilskudd fra stiftelser, fond el.l.	73
Gaver/ private midler	

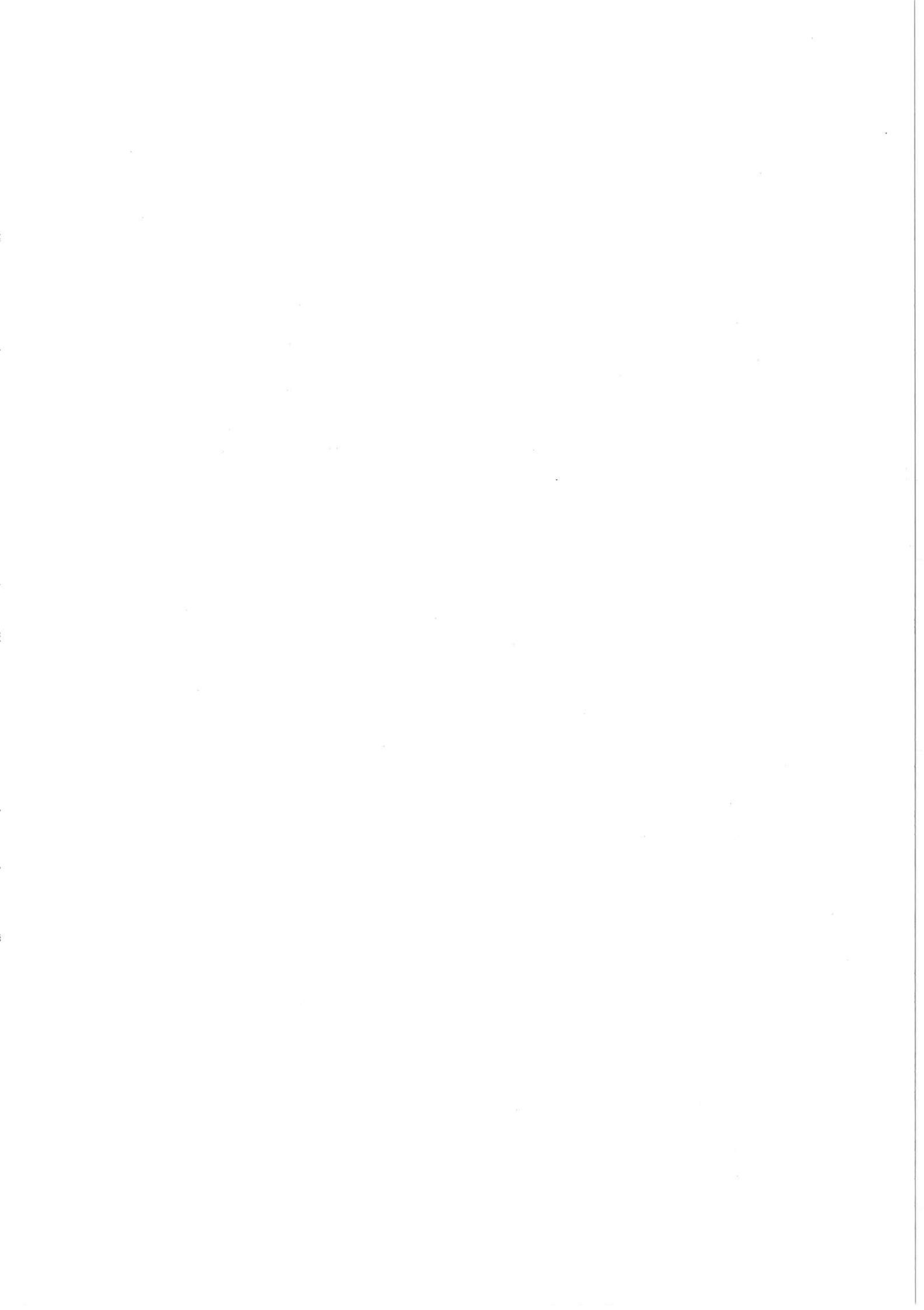
- b. Hva har pengene blitt brukt på (rene utgiftsposter, ikke arbeidsinnsats)?
Oppgi beløp i 1000 kr):

Skilt	93
Utbedring av sti/vei Klopping - Utsatt (Nasj.park)	6
Informasjonsmaterieill	85
Åpningsarrangement	2
Kurs/opplæring Kulturminner – Rana Museum	
Reisekostnader	30
Annet Kulturminner – Rana Museum Bud: 50 000 kr Klopping - Utsatt (Nasj.park) Bud: 15 000 kr	63

- c. Hva er verdien av arbeidsinnsatsen i prosjektet? (oppgi beløp i 1000 kr)

Arbeidsinnsats ansatte (prosjektleder/administrasjon/evt. andre): 0

Frivillig innsats (antall timer x 200 kr): 1369 x 200 = 273 800

Rapporteringskjema Historiske vandreruter

1. Navn på vandrerute: Brudleruta

Rutas beliggenhet (kommune(r) og fylke): Sirdal kommune og Kvinesdal kommune, Vest-Agder fylke

Prosjekteier: Flekkefjord og Oplands turistforening (FOT)/Vest-Agder fylkeskommune

Prosjektleder: Torill Folkestad, Vest-Agder fylkeskommune

2. Organisering

a. Hvem har prosjektet samarbeidet med? (sett kryss)

- Historielag
- Kommuner
- Fylkeskommune
- Statlig forvaltning
- Private bedrifter
- Museer
- Skole/utdanningsinstitusjoner
- Grunneiere
- Andre frivillige lag eller organisasjoner:.....

b. Hvordan har prosjektet vært forankret hos kommunen og fylkeskommunen?

Vest-Agder fylkeskommune og FOT har inngått en samarbeidsavtale som har vært politisk behandlet i fylkeskommunen og i styret i FOT. Kommunene har bidratt med lokalkunnskap og deltatt på befaringer. Det har også blitt orientert om prosjektet i kommunestyrene og i dialoger med kulturseksjonene i kommunene.

3. Hvilke tiltak har dere gjennomført i forbindelse med prosjektet?

a. Fysiske tiltak langs ruta (skilting, merking, klopping, klipping etc):

Pga. uforutsette klimatiske forhold (store nedbørsmengder/flom) var det ikke mulig å åpne ruta som planlagt i 2015, men åpning vil finne sted i september 2016. Det skal da være 100 år siden det siste brudefølget gikk der og det ble lagt brudler. Turen vil inngå som en del av FOT 125 års jubileum. Ruta er merket og ryddet. Informasjonsskilt bestilt, men pga. utsatt åpning blir de ikke satt opp før i 2016- når snøen har gått igjen. Det er gjort noe med grunnforhold (steinlegging), men det må vurderes om bekkekryssing skal utbedres noe mer. Pga det store snøfallet var det svært mange trær som hadde falt over veien – fra Salmeli mot Leitet – og disse ble fjernet i høst. Den fysiske tilretteleggingen som må gjøres i juni 2016 bør tas utgangspunkt i 2015 – situasjonen.

b. Registrering og formidling av kulturminner og kulturhistorie(Kulturminnesøk, Askeladden, Digitalt fortalt, lokalhistoriewiki)

Kulturminner er registrert i Askeladden. Det er også artikler på digitalt fortalt og lokalhistoriewiki (intervju med Astri og Aage Olsen på Salmeli).

I utgangspunktet skulle RA gjennomføre to intervjuer (L.Brunborg –Næss) i høst, men pga. kapasitetsproblemer fikk RA ikke gjennomført dette. Intervjuene gjennomføres av prosjektleder i 2016 i stedet. Vil legges ut på lokalhistorie wiki.

a. Kommunikasjon/presse:

Siden ruta ikke har blitt åpnet har det bare vært foreløpige omtaler i avisen Agder og Lister. I tillegg inngår den som en del av omtalen av FOT sitt 125 år jubileum i 2016 (julehilsen i 2015) Den har også vært omtalt i forbindelse med Friluftslivets år i radiosending .

b. Andre tiltak?

Det er utarbeidet en trykket informasjonsbrosjyre over ruta med tekst, foto og kart.

c. Økonomi:

a. Hvordan har prosjektet blitt finansiert? (Oppgi beløp i 1000 kr)

Tilskudd fra Riksantikvaren	60 000
Andre statlige tilskudd	0
Tilskudd fra fylkeskommunen (Reiseregninger mm. I 2014 ble postert på plan- og miljøseksjonens budsjett – friluftsliv)	42 000 (skilt) 100 000 (pl) 10 000 (2014)
Kommunale tilskudd	0
Tilskudd fra stiftelser, fond el.l. (Gjensidige stiftelsen)	42 000 (skilt)
Gaver/ private midler	0

**b. Hva har pengene blitt brukt på (rene utgiftsposter, ikke arbeidsinnsats)?
Oppgi beløp i 1000 kr):**

Skilt (infoskilt – Grafika)	39 063
Asker produkter (1)	11 400
Asker produkter (2)	7 500
Påløpende kostnader for montering mangler	
Det ble også konstatert at det må settes opp et skilt langs veien mot Salmeli da man må være lokalkjent for å forstå at dette er avkjøringen. Det må også bestilles et nytt skilt som viser ny overgang mot brua – til Salmeli (Dagens DNT-sti må legges om – dette var en forutsetning for å få	

grunneieravtale). Det er gjort i forhold til merking, men det mangler et skilt. Det vil altså bli noe mer kostnader knyttet til dette med skilting, samt transport i forbindelse med oppsett.	
Utbedring av sti/vei (dugnadstimer)	52 200
Informasjonsmaterieell (brosjyrer)	29 275
Åpningsarrangement (ikke gjennomført)	
Kurs/opplæring (regning fra Harald Solås – kursansvarlig)	5555
Reisekostnader (Sivert Flikka 2015, Johan Sunde og Torill Folkestad 2014 og 2015)	6 2 00
Annet (i tillegg er det en hotellovernatting på PL da arbeidet tok så lang tid at siste tog til krisitansand hadde gått, men dette – kr 1532 – er dekket på VAF driftsbudsjett)	11400

c. Hva er verdien av arbeidsinnsatsen i prosjektet? (oppgi beløp i 1000 kr)

Arbeidsinnsats ansatte (prosjektleder/administrasjon/evt. andre):

Fylkeskonservator Yvonne Fermar Willumsen : Svært usikker på antall egne timer, ikke oppgitt.

Fylkeskonsrvator har også hatt reiseregning til Sirdal og en tur til Gran (Hadeland) , men kostnadene er dekket inn på eget driftsbudsjett.

Det er brukt tid og ressurser på arkeologisk feltarbeid- (2 arkeologer) anslått kostnad: ca kr 56 000

Helikopter kr 10 000

Prosjektleder Torill Folkestad : 400 timer

Deltagelse på møte og innlegg på konferanse i Oslo, diverse befaringer og intervjuer i Kvinesdal og Sirdal. Dessuten også med på dugnaden. Den største delen av tiden har gått til å få godkjente grunneieravtaler. I tillegg har det pga. planer om en større overføringslinje (vindkraft) i det aktuelle området vært benyttet mange dagsverk for å "redde" brudleruta. Kostnader er i all hovedsak tatt på eget driftsbudsjett.

Frivillig innsats (antall timer x 200 kr):

Rapport fra Johan Sunde 2014/2015 – sum 267 timer = 53400

Rapport fra Sivert Flikka 2015 – sum 151 timer = 30200

Rapport fra Lilly Marie Kongevold 2014/2015 – sum 30 timer = 6000

